HET
HOUT
OF
BOSCHGEDACHTEN.

IIIde BESPIEGELING.

DE EER.

Met een Plaat, verbeeldende een Gezigt op het Huis van HOPE.

TE HAARLEM, bij A. LOOSJES, Pz.

Bij den uitgever dezes zijn te bekomen:

CORNELIUS DE HOOFDMAN, in drie Boeken, met Indruk-Vignetten, gr. 8vo. Tweede druk, Schrijfsp. . *f* 1-16-:

J. BELLAMIJ, Jeugdige Gezangen en nagelaaten Gedichten, met het pourtrait van Mej. BAANE, in bl. Carton. . *f* 2-12-:

DRESSELAAR en MOENS, Stichtelijke Gedichten. . . . *f* 1- : -:

J. VAN DIJK, Gedichten, met zijn pourtrait. . . . *f* 2-10-:
Schrijfsp. *f* 3-10-:

BROEKHOF, Dicht- en Zedekundige Bespiegelingen, 4to. . . *f* 7-10-:

KALIDAS Sakontala of de Beslissende Ring. *f* 1-10-:

A. LOOSJES PZ. Charlotte van Bourbon. *f* 3- : :

———— Roosje in 3 boeken, met plaaten. . . . *f* 2-10-:
gr. pap. *f* 3-10:

———— Frank van Borselen en Jacoba van Beijeren, met pl., gr. 8vo. *f* 3-12-:
met pl. en Muzijk *f* 6-12-:
Muzijk apart in Carton *f* 2-10-:
los *f* 2- 8-:

MEISZNER Bianka Capello, 2 deelen met pl. . . . *f* 3 12-:
gr. pap. *f* 5- 8-:

P. MOENS Dichtkundige en Prosaïsche Mengelwerken met haar Shilouet, gr. 8vo. *f* 2- : -:
gr. pap. *f* 3- : -:

Proeve van Gewijd. Poëzij op Schrijf Med. *f* 1-16 :

HET HOUT.

DE EER.

IN DE BOEKEN
MAG MEN T ZOEKEN
EX LIBRIS
ALBERT VERWEY
IN DER MINNEN
ZAL MEN T VINNEN

DERDE

BESPIEGELING.

DE EER.

In het Bosch afgetreeden, om mijne beſpiegelingen te agtervolgen, valt mijn oog op het prachtig gebouw, wiens roem verre over de grenſen van ons Vaderland klinkt... 't Schijnt dat de Eerzucht der oude Romeinen, uit haare asſche opgereezen, herwaards overgevloogen, een gedenkteken haarer grootheid in eene kostbaare Villa, hier heeſt agtergelaaten. — Neen! 't Is niet in het pragtig Italië, 't is niet in

den bergägtigen omtrek van Rome, maar in het nederig en eenvoudig Nederland, in het laag en moerasfig Holland, waar de eerzucht dit trotsch ge vaarte gefticht heeft. Is het dan wonder, dat hier onze geest zich uitbreidt in befpiegelingen over de Eer en dien verbaazenden hartstogt, die, uit zucht na haar ontfpruitende, de menschlijke characters de bijzonderfte wijzigingen geeft.

'Er zijn weinige, zo eenige, meer of min befchaafde, volkeren, bij welke de Eer niet als een heiligdom gehouden wordt... Zeker egter verfchillen de bevattingen deezer zaake veel naar den meerderen of minderen trap van befchaaving, die het deel der volkeren geworden is. 't Lust ons eerst, in onze befpiegeling, de bijpaden der Eere in te flaan, om de afdwaa-

lin-

lingen der ſtervelingen te volgen, en daarnaa de waare Eer tot in haaren verhevenen tempel.

Het menschdom wijkt dikwerf zo verre af van zijne oorſpronglijke beſtemming, dat het de monsterachtige gedaante der ſchande, met zekere flikkerende en veelkleurige tooizels voorzien, in plaats der Eere omhelst. Hebt gij lust, om hier van de leevendige afbeeldingen te zien, wel aan, uwe beſpiegelende aandacht vergezelle mij in het drinkhuis, waar de ſchaalen met ſchuimenden wijn ten boorde toe gevuld worden. Hoor, hoor daar de drinkbroeders tegen elkander zich beroemen, wie hunner de meeste hoeveelheid van geestige dranken verzwelgen kan, als hadt hun de natuur geſchaapen, om proeven te doen, welk eene hoeveelheid van geestige vochten

 het

het menſchelijk geſtel kunne verdraagen. Met welk een ijver, met welk een nadruk pochen zij zo veelen en zo veelen van de bank gedronken te hebben. Welk een trap van onbeſchaamdheid of dwaasheid wordt 'er vereischt, om zich dus op zijne ſchande te beroemen: — maar zij laaten het niet bij woorden berusten, daaden voegen zij bij woorden. Hoe vonkelen hunne oogen, daar een grooter dan gewoone drinkſchaal wordt aangebragt; hoe wordt hunne eerzucht op dat gezigt aangevuurd. Hoe begint de borst van den nog jongen ſlempgezel te zwellen, daar de volgeſchonken beker, onder een woest gejuich, door een der oudſten tot tweewerf wordt uitgedronken. Hoe ſnel begint het hart te kloppen; — hij reikhalst reeds na den beker, na het gelukkig oogenblik, waarin hij

ook de eer genieten zal, om als een' eerſten drinker geroemd te worden. Met eene beevende hand brengt hij, terwijl de maag tegen den grooten plas wijns werktuigelijk walgt, en meerder blijken van redelijkheid vertoont, dan de verhitte herſens van den dwaazen jongeling, den beker aan zijnen mond, en onder het handgeklap, onder het aanmoedigend gejuich, drinkt hij den beker tot den laatſten druppel ledig. Welk een zelfvoldoening gevoelt de jongeling dit oogenblik, die egter wel ſpoedig door de onaangenaame ongeſteldheid, waarmede de natuur het moedwillig ontſtellen van zijn lichaam ſtraft, geheel verdwijnt, en door eene lusteloosheid, door eene ziekte gevolgd wordt.

ô Valſche eerzucht, hoe hevig teis-

tert gij met uwe doornige roede de ſtervelingen... Niet alleen verkeert gij in de gezelſchappen rondom den ſchuimenden beker, maar gij zijt het, die den vriend van het goud in zijne zwaare ketens vaster en vaster ſlaat; terwijl wij ons hier in de aangenaame ſchaduwen verlustigen, ſluimert die dwaas den onrustigen ſlaap, dien hij uit vreeze voor zijne ſchatten des nachts niet neemen durft. Met angst berekent hij, elken dag, de kosten, die de volgende zal baaren, en met eenen gloeijenden dorst na goud, beloert hij, met meerder greetigheid, dan een ſtruikroover de ſchatten van eenen eenzaamen reiziger, de bezittingen van behoeftige weduwen en onnoozele weezen. Met eene vloekwaardige drift ſlaat hij zijne klaauwen in dezelve, en krabbelt als het ware aan de gelden, die hem afgeperst worden,

den, of hij niet nog eenige weinige goudſtofjes daar van in zijn nest kan ſleepen. En waar toe dat bejag van ſchatten, die hij nimmer gebruiken kan, die hem zelfs tot eenen duldeloozen last zijn? — om zijne vaderlijke erfgoederen te vermeederen, om een aasje op te woekeren bij al den woeker der voorouderen, en dat, als de dwaas het niet meer kan hooren, wanneer een nog met gierigheid ſaamgeſlaagen kist zijn vermagerden romp bevat, dat dan het dwaaste gedeelte der ſtervelingen, met eene kinderachtige verbaasdheid zijnen rijkdom zal uitbazuinen, die toch meestal nog verſcheide trappen beneden die van anderen blijven moet. En ter voldoening van die dwaaze eerzucht, om veel te hebben om veel te kunnen nalaaten, offert hij alle de genoegens, alle

de zaligheden des leevens op, jaa hij offert 'er zelfs de vatbaarheden aan op, voor de verhevene genoegens van edelmoedigheid en deugd. ô Ongelukkige, die, fchoon gij nimmer traanen over uwe natuurgenooten kunt ftorten, egter op onze traanen aanfpraak hebt. Hoe weinig heils brengt u uwe dwaaze eerzucht, tegen eenen geheelen ftapel van ellenden, aan; en nog dwaazer is hij, die u, eerzuchtig gierigaart, om uwe fchatten aanbidt. Men voere dien vrij tegen:

'k Misgun uw lot u niet; blijf kruipen aan zijn voet,
Reeds draagt hij grijze haairen.
Verdraag zijn knorrigheid, zijn grillen, zijn gefteen
In een benaauwde kamer.
Hij heeft u toegezegd: dat gij, naa zijnen dood,
Zijn goud, zijn fchat zult erven.

Maar,

Maar , lieve jongeling — één fuim flechts van dien grijn —
En zie uw hoop verijdeld.
Hij fchrapt uwe erfenis met dikke ftreepen door ;
En lacht voorts met uw vleijen. —
Of zijt gij , met den Dood , uit haare donkre bus
Elks zeker fterflot trekkend ,
Getreeden in verbond. — Heeft zij uw lot gemerkt
En u 't beloofd te fpaaren ? —
Misfchien ziet anders hij , wiens fchat uw Afgod is ,
Op 't rustbed voor zijn venster,
Eer hij zijn goud verlaat , mijn jeugdig Vriend , uw lijk
Na 't Huis der Dooden draagen. —
Ruk los , ruk los den band , die u onwaardig bindt ;
Gebruik het korte leeven ,
Laat d'ouden norfchen Vrek , geänkerd aan zijn kist ,
Aan zijne wroeging over.
Daar hij , als Tantalus , nooit uit den vollen ftroom
Eén droppel vreugd kan fmaaken.

Gij, kroon uw hoofd met Myrth — doorſteek die liefdekroon
Met leliën en roozen.
Kies uit de Maagdenrij, die om u heenen danst,
Een lieve Gezellinne,
Treed met haar uit den kring, terwijl de ſtar der min
Aan 't luchtruim vriendlijk flikkert,
Zoek dan met haar in 't bosch, waar 't Nachtegaaltje ſlaat,
Een half beſchaduwd plekje.
Druk haar daar in uw' arm — voel, hoe haar 't harte klopt,
Op één' toon met uw harte...
Keer dan met haar te rug — en ſchenk een wijnſchaal vol,
Breng die eerst aan haar lippen:
Draai dan denzelfden kant, waaraan zij dronk, u toe,
En drink ter eer der liefde.
Dan, dan, mijn lieve Vriend! voldoet gij aan de ſtem
Van uw gevoelig harte.
Dan zult ge, als uit de bus uw ſterflot vroeg verſchijnt,
Zelfs nog met breekende oogen,

In

In 't oog der tederheid den blik der Liefde zien,
En, bij den laatsten handdruk,
Smaakt gij meer zaligheid, dan u een mijn van goud,
In eeuwigheid, zou baaren.

Maar keeren wij te rug tot ons onderwerp.

Jammerlijk ook is de werking van den eerzuchtigen, die zich op het verleiden der onschuld toelegt, en schoon de Lovelaces gelukkig zeldzaamheden zijn, egter levert ze de beschaafde, de in zeden verfijnde, waereld op. Wij aarselen om den sluijer van een zo ijslijk gedrocht af te ligten, waarbij de wreedheden van het grouwzaamste roofgedierte kinderspel, waarbij de mishandelingen van den heerschzuchtigen Europeaan, tegen den in ketens ge-

klonken Afrikaan, beuzelachtige baldaadigheden zijn. — Schoon onze handen beeven, wij willen den eerzuchtigen wellusteling ontmaskeren.

Zij, die zich der dartelheid voor eenen gezetten prijs veil geeven, die ongelukkigen, die haare kunne tot schande, en zich zelve ter verwoesting zijn; zij zijn het niet, op welke de eerzuchtige wellusteling loert. Diep, zeer diep zijn deeze beneden het peil zijner bedoelingen gezonken. Ook strekt hij zijne hand niet uit na vruchten, die elken begeerigen plukker van zelfs in den hand vallen. Onachtzaam gaat de eerzuchtige Wellust dezelve voorbij... Maar gij, edele onschuld, gevoelige tederheid, ongenaakbaare reinheid, verheven deugd, heilige Godsvrucht, gij, gij zijt de voorwerpen,

waarop alleen het oog van dien eerzuchtigen booswicht gevestigd is. U te ontadelen, u te misbruiken, te bezoedelen, te vernederen, te ontheiligen... zie daar het ontwerp van den helſchen deugniet; en ter bereiking van zo groote, zo ſnoode ontwerpen, moeten geene kleine, geene gewoone ſnoode middelen aangewend. Bedrog en list moeten zich hier met de boosaartigſte huichelaarij paaren. Onſchuld moet geveinsd, reinheid vertoond, tederheid nagebootst, deugd voorgewend, en godsvrucht gehuicheld worden. Het lief en vriendelijk meisje, dat alle harten zo onſchuldig en rein, als het haare, waant, treedt den booswicht, in zijne driedubbele wapenrusting, met eene openhartige en onbevreesde gulheid tegen. Zelfs uit haare onnozelheid, neemt hij zich

zich een les, en gebruikt, al lachende vrijheden, waarbij zijn boos hart het ergſte bedoelt, en waarin zij niets anders meent te vinden, dan het te rug gekaatſte beeld haarer eigene onnozelheid, en onſchuld. Zijne ongevoelige, zijne voor het waare edele ongevoelige ziele, neemt de mom van de tederſte gevoeligheid aan, weet het gevoel van het edel en onſchuldig meisje zo te overſpannen, dat haare gevoeligheid in volkomen kragteloosheid verkeert. En door zijne geveinsde kieschheid weet hij aan ſchandelijke zaaken naamen te geeven, die voor een jong kortzigtig en onergdenkend meisje, den ſchijn van openhartigheid en ongedwongenheid geeven. Deugd, hemelſche deugd is in zijnen mond beſtorven, en de listige deugniet vleit het meisje minder over haare ſchoonheid,

over

over haar verſtand, dan over haar hart, en in dat punt heeft hij juist haar op het zwakſte getroffen, terwijl hij haare deugd, haar edelmoedig hart verheft, ſtaat zij den eerzuchtigen verleider kleine vrijheden toe, die anders haare naauwgezette kieschheid af zou keuren. Nog egter bereikt de wellusteling, wiens boezem van eerzucht brandt, zijne oogmerken niet. Zijne vorderingen zijn gering; maar nog één middel ſchiet hem over, en dat is eene geveinsde Godsdienſtigheid.... Geene dweepachtige gevoelens koestert het edel hart van het bevallig, van het onſchuldig kind, maar met eenen diepen eerbied is zij aangedaan voor dien grooten Veroorzaaker van het heelal: en met een heilig en fijn gevoel voor den eerbied aan de onderhouding van zijne wetten verſchuldigd.

Trotsch

Trotsch op dit gevoel, en vol van den heiligen invloed van dat denkbeeld der nabijheid, van een zo heilig weezen, is zij minder beſchroomd dan anderen, en ducht minder gevaaren. Dit gevoel, dat aan haaren driftigen belaager niet meer, dan een vooröordeel haarer kindschheid ſchijnt, is hem egter de moeilijkſte ſlagboom op den weg ter volkomen zegepraal. Maar het kleed van den godsdienst is hem niet te heilig, om zich daarin te vermommen, ter volkomene bereiking van zijn doemwaardig oogmerk. Altijd draagen zijne redenen kenmerken van een warm gevoel en van eene edele drift voor het goede, maar nimmer zijn die kenmerken zo zigtbaar, zo treffend, dan wanneer hij zijne geliefde, toevalliger wijze, als het waare in een geſprek over den Godsdienst heeft ingewikkeld.

Met

Met zulk een gefprek leidt hij haar bij het vallen van den avond af, in de fchaduwen van een bosch, terwijl de maan aan den gezigteinder zich met een vrolijk gelaat vertoont. Hij weet het hart van het onfchuldig meisjen op te heffen tot de verhevenfte befpiegelingen, door tedere godsdienftige aanmerkingen verzwakt hij haar harte, en naa haar vast meer en meer verteederd te hebben, neemt de booswicht de gelegenheid waar, om met een eenvoudigheid veinzend gelaat en met de vleijerij op de lippen, de vrindin van deugd en godsdienst te belaagen. Vol vertrouwen op den doortrapten booswicht, is zij geheel in zijn net verward, eer zij ééne zijner ondeugende laagen bemerkt heeft. Hij ziet het oogenblik haarer zwakheid gebooren. Hij maakt van dat oogen-

blik een trouweloos misbruik, en ontadelt in dat zelfde oogenblik de edele onſchuld, misbruikt de gevoelige tederheid van het beste hart, bezoedelt de onbeſmette reinheid; vernedert de verhevenſte deugd, en ontheiligt de ongeveinsde Godsdienstigheid, alles in één oogenblik, met het afgrijslijk oogmerk, om zich het volgende in zijne gruwelijke zegepraal te verheugen. Wie keert het aangezigt niet af van dien eerzuchtigen wellusteling, terwijl 'er woorden ontbreeken, om hem eenen vloeknaam zijner verdiensten waardig te geeven. Zijne woorden en manieren blanket hij met de uitgezochtſte kieschheid, en op alles dat naar onkuischheid zweemt, ſpringt hij, als door eenen electriken ſchok getroffen, te rug, maar de reinheid bemerkt niet, dat deeze betuigingen en houdin-

dingen der verontwaardiging hem noodig zijn, om haar voor hem te doen bukken, en dat zijne wangen reeds het bloozen verleerd hebben.

Laaten wij nu het ſpoor der valſche eerzucht op andere doolpaden des leevens zoeken, laaten wij haar naaſpooren, in het bejag van grootheid en aanzien: en, ach! hebben wij haar gevolgd langs een weg, hier en daar met traanen van enkele ongelukkigen beſproeid, nu zullen wij paden met bloed en traanen doorweekt, moeten bewandelen.

Afgrijzelijk gedrocht, dat zo veele gruwelen aanrecht op deeze waereld, als gij voetſtappen op dezelve hebt ſtaan; vervloekte zucht om te heerſchen! ô Welk eene afgrijſelijke be-

roerte richt gij onder de kinderen der menfchen aan, en hoe zeer zijn dikwerf de voortreflijkften meest met die zucht befmet. Waant niet, ô ftervelingen, dat de heerschzucht alleen op den throon en in de raadzaalen zich onthoudt. Verre van daar! Van de throonen en uit de raadzaalen fchiet zij haare gevaarlijkfte pijlen, maar ook daar, waar zich in den naam van God en zijnen dienst, mannen met de heiligheid op het gelaat, maar met de huichelaarij in het harte vergaderen, die voorgeeven, niets anders dan Gods eer te betrachten; jaa, ô! Gods lasterlijke huichelaarij, voorgeeven, door den geest van God gedreeven te worden, o, derzulker harte gloeit dikwerf door de vuidigfte heerschzucht, die door de flordigfte belangen geragfteund wordt. 't Is waar, de ban-

blik-

blikſems van Rome hebben veel van hunne kragt verlooren, maar hoe gaarne wenschte over het algemeen de geestelijkheid, onder welk vaandel van Christenen zij zich als hoofdmannen achten, dat in hunne handen die magt verbleeven was. Hoe vreeslijk doen zij zich, zo de Staatkunde, de gezonde Staatkunde maar een oogenblik ſluimert, zich gevoelen. De inquiſitie heeft haare meeste gruwelen gepleegd, naar het ſchijnt; maar hoe ras, indien de wenſchen van de bedienaars der altaaren verhoord wierden, zouden aan alle oorden zulke ſtichtingen herſteld, en op nieuws aangebouwd worden, om de eeuwig vrije zielen der menſchen in de naauwe ketenen van de leerſtelzels eeniger verwaande ſtervelingen te kluisteren. Eeuwen, eeuwen agter de anderen heeft zich het

menschdom, door de geestlijken van hunn' natuurlijke vrijheid laaten beroo-ven, eeuwen agter een, heeft van tijd tot tijd de Staatkunde der grooten der geestlijke listen tot een ſpeelbal geſtrekt, en reeds lang zouden zij dat monster van de onvoegelijkſte heersch-zucht gekortwiekt, binnen de behoor-lijke paalen gebragt hebben, zo de heerschzucht der magtigen niet geduu-rig de huichelaarijen der geestlijken, en hün voor het volk noodig meenden te hebben, zo als de moeders voor de kin-deren de bullebakken; maar het mensch-dom ſtaat misſchien gereed, om uit zijne kindschheid in den ſtaat der jonge-lingſchap over te ſtappen, en dan zal aan de ſtaatkunde die gantſche ſchaar van geestelijke dweepers, en droomers zo weinig baaten, als bij de meesten vol-keren thans reeds het geſchut, dat

van

van het Vaticaan, tegen de zogenaamde ongeloovigen zo vruchteloos gelost wordt. De eeuwen der dweeperij ftaan misfchien opgevolgd te worden door eene eeuw van ongeloof, om daaruit eeuwen van gezuiverd geloof, vrij van alle kinderachtige bijhangzels en bekleedzels te doen gebooren worden.

Maar laaten wij hier van afftappen, en het oog op den eerzuchtigen overheerfcher flaan.

Rondzwervend in een duister bosch,
Om 's menschdoms gruwelen te ontvluchten,
Breekt mijn gefolterd hart in luide boezemzuchten,
Mijn tong in fchorre klagten los.

Gij, die, ſchoon 't hart van bloeddorst zwoegt,
Te wreed zijt, om dat bloed te plengen,
En 't brein op vonden ſpitst om jamm'ren te verlengen,
Wier ſcherpte 't kloekſte hart doorploegt.

Uw gruw'len, in de Hel gebaard,
God tergend door baldaadigheden. . . .
Zou God... Neen! Reeds te lang 't vooroordeel aangebeden.
't Geval - niet God regeert deeze aard.

Rampzaalge Deugd, mijn' traanen waard,
God zou uw bloed, uw merg zien drinken:
Uw broeder, die u moordt, niet in den afgrond klinken...
't Geval, — niet God regeert deeze aard.

Door angst en wanhoop overheerd,
Stort ik bedwelmd en kragtloos neder...
En vindt bij d'uchtendſtond van de Eeuwigheid Hem weder,
Die de aarde, die 't Heelal regeert.

Rechtvaardig God! 'k Herviud u daar,
Waar bloedige eerlaurieren dorren,
Waar bliksems van verderf rondom den scepter snorren,
Dien God van den Geweldenaar.

De doffe kroon stort hem van 't hair,
De pijlers schudden aan zijn zijde:
Zijn zetel zinkt. — Hij gilt — en hoort ten zelfden tijde,
Het danklied van den Martelaar.

Zo zucht ik, als ik het vrij geboren menschdom in ketenen van geweld zie klinken; en welk een vrij gebooren inwooner van een gemeenebest, welk een afstammeling van vaderen, die, in een tachtig jaarigen oorlog, den grootsten dwingeland der aarde genoodzaakt hebben, de wapens uit de handen te leggen; zou van de gruwelen der heerschzucht zwijgen...

 Neen!

Neen! eeuwig ruste zijne vloek op den heerschzuchtigen overheerſcher, en zo lang 'er een droppel bloeds door zijne aderen ſtroomt; zal het der vrijheid geheiligd zijn... Zie daar den eerzuchtigen dwingland. De denkbeelden van menschlijkheid en van de redelijke gelijkheid der menſchen, zijne broeders, heeft hij uit zijne ziele gerooid. Die van eigenbelang, die van grootheid, van valſche grootheid naamelijk, zo van hem zelven als van zijn geſlacht, vervullen alleen zijnen boezem... Zich en de zijnen acht hij, althans zo werkt hij, het middelpunt, waarom zich alles heenwentelt, en wel bijzonder is zijn *eigen ik* het grootſte drijfrad van alle zijne daaden. Ongelukkig is hij door den loop der zaaken op den throon geſteegen, en de ſcepter van geweld rust in zijne handen.

den. Alle menfchen befchouwt hij als een hoop flaaven, en behandelt ze, zo ver de fchaduw van zijnen fcepter reikt, ook als zodanigen, en vordert het zijne heerschzucht, dan verplettert hij ze even baldaadig, als een fpeelende knaap een handvol vliegen. Hij perst zijne onderdaanen, langs allerhande wegen, fchattingen af, niet om het land gelukkiger, om de burgers grooter veiligheid te doen genieten, maar alleen, om zich en de zijnen zo veel te verrijken, dat zij zich in de ruimfte weelde kunnen baaden, en dat zij eenen ftoet krijgsknegten of beulen kunnen onderhouden, om hen, die immer het vloekwaardig juk willen affchudden, terftond te beteugelen, en hun hunnen overmoed met een rivier van bloed te doen betaalen. Nog is hier mede de eerzucht der

heersch-

heerschzucht niet voldaan. Zij ſchendt, zo het haare belangens vorderen, de tederſte betrekkingen. Menſchen zijn voor den heerschzuchtigen geene broeders en zusters meer. Zij laat den friſchen jongeling, de hoop van den verzwakkenden grijsaart, of de ſteun en troost der hulpelooze weduwen wegſleepen, om den bloedigen ſtandaard des oorlogs te volgen. Noch het teder ſmeeken van den vader, noch het woordeloos gejammer der weduwe baaten: voor den wil van den overheerſcher zwijgen alle wetten van recht en menschlijkheid, krimpt de natuur weg, en 't is of de blikſem der Godheid zelve te rug ſiddert, om een zo afſchuwlijk monster te vellen. Zie den jongeling weggeſleept, aan alle de ellenden van den oorlog, van den onmenschlijken oorlog blootgeſteld!!

Hoort, hoort ô Geweldigen der aarde, zo uwe in de weelde gekoesterde zielen niet voor alle menschlijk gevoel, voor alle gevoel van uwe vermaagfchapping met het overig gedeelte van het menschdom verftompt zijn, hoort dan de ijslijke donderflagen van eenen veldflag, die den aardbodem dreunen doen, en bedenkt, dat, daar de donder in de hand der natuur, hoe verfchriklijk, niet dan zegeningen leeven en weldaaden agter zich laat, de donders, die uwe eerzucht laager langs de oppervlakte der aarde rollen doet, niets dan door jammeren en dood worden opgevolgd. De rook, die uit de gindfche tot puinhoop en asfche wegvallende ftad, oprijst, voert als het ware een heir van fchimmen na den throon van God, die zich over de gruwelen des oorlogs daar beklaagen

zul-

zullen, waar de vorst geen vorst, de onderdaan geen onderdaan, maar beide menfchen zijn zullen. Opent uwe oogen, ô vorsten en volkeren! laat uwe eerzucht, uwe bloedige eerzucht ophouden te verlangen, na lauren met bloed geverwd; laat aan de weinige barbaarfche volkeren, die nimmer een ftraaltje van het licht der befchaafdheid zagen, over elkander als het wild gedierte te verflinden... Dempt uwe bloedgierige eerzucht, en dan, dan zullen wij gelooven, dat gij Christenen zijt, dat het u ernst en geen fpot is met de omhelzing eener leer, wier hoofddoel is algemeene liefde, algemeene vrijheid, algemeene broederfchap te verfpreiden.

ô! Hoe afgrijslijk wijd wijkt de menschlijke eerzucht af van het mid-

delpunt der bedoelingen, van den waageren menfchenvriend, het algemeen geluk, het welzijn van het geheel... maar brengt ons dan die zucht tot eer, die zucht om groot te zijn, tot niets dan ellende, of ontfluit zij voor onze medemenfchen, niet dan eeuwig wellende bronnen van den droevigften weedom, heeft ons God alleen die zucht ingeplant, om onder onze mèdemenfchen, de fom der rampen te vermenigvuldigen. ô! Hoe gelukkig ware het dan voor ons, nimmer die doodelijke gave ontvangen, en even als het redenlooze vee, zonder dezen prikkel der eerzucht geleefd te hebben? De eeuwig wijze God heeft de natuur der menfchen de zucht tot eer ingeplant, en zou 'er dan geene waare eer zijn, of doolt de mensch altijd rond op bijpaden. Neen! niet altijd zijn de laauwer-

werbladen der eer met bloed en traanen besprengd: maar het pad der onbaatzuchtige braafheid is het alleen, langs het welk de tempel der waare eer gevonden wordt. De waare eer en het goede zijn zo onafscheidbaar aan elkander verbonden, dat reeds de ouden de deugd tot het voorportaal der eere maakten, of de tempel der eere en der deugd aan elkander vastbouwden.

De man, die waare eer bedoelt, moet zich zelven verzaaken, en niets dan het groote, niets dan het heil zijner natuurgenooten bedoelen. Ook is de eer niet veil voor onverschillige, voor beuzelachtige daaden. Toejuichingen van het omringend gepeupel zijn eenige oogenblikken te koop, en voor den hoogstbiedenden verkrijgbaar. Kinde-

deren en dwaazen zullen een diepen eerbied gevoelen, voor den uiterlijken pracht van kleederen, huisraad en gebouwen, maar de Wijsgeer dringt door de wolk dier vooroordeelen heenen, en het leerzaam gefprek met eenen SOCRATES in zijne kleine wooning, is hem aangenaamer, dan de luidruchtigfte en blinkendfte gastmaalen in de ruime zaalen van CROEZUS. Den weldaadigen kunstenaar in zijn arm gewaad acht hij oneindig hooger, dan den man, die met de wapens zijner voorouderen pronkende, de kentekens hunner verdienften gebruikt, om agter die fchilden te fchuilen en daarmede zijne boosheden en wanverdienften te bedekken... Maar lang genoeg, misfchien te lang hielden wij ons bezig, met de zo weinig aandacht verdienende zoekers der valfche eer, laaten wij die geheel vestigen op

de waare Eer. Niet in de bezitting van een gesticht, zoo schoon als ons hier in het oog valt, is eenige eer gelegen, een dwaas, een schelm en een eerlijk man zal 'er bij beurten bezitter van zijn; maar hem, die zijnen geest zo beschaafd en veredeld te heeft, dat hij zich een zo fraai geheel denken, en daar stellen kan, dien man komt de eer toe en niet dien bezitter. Men werpe mij de schatten van het Oosten toe, en ik zal daar voor een gebouw doen oprijzen, tienmaal grooter, tienmaal verhevener dan dit, doch zo ik dan echter de genie van anderen laate werkzaam zijn, dan zal mij geen greintje eer van al dien aanleg toekomen, en het naageslacht, zo het verlicht genoeg ware, zou naar den naam van den bouwmeester, dat gesticht ver-

noe-

noemen, en den naam van den bezitter de vergeetelheid toewijden.

Aan u, edele vernuften, die uwe kunstvermogens in 't vak der Bouw- Schilder- Beeldhouw- of Dichtkunst, oefent, of door verhevene weetenſchappen, uwe naamen der onſterflijkheid heiligt, aan u zal het nageſlacht met liefde, met vreugde, met verrukking denken, als gij niet meer zijt. Wanneer zij de grafnaald van eenen gruwel van het menschdom, die door ſtapels lijken zich als bij trappen tot den tempel der eer hoopte op te heffen, maar op derzelver glibberige ſpits nederſtortte, als zij die grafnaald met een afgekeerd hoofd, of eene vervloeking voorbij treeden, zal een warm gevoel van liefde en eerbied, bij uw ne-

nederig graf, den boezem ſneller doen kloppen en in het oog zal een dankbaare traan opwellen. In welk eene zegening zijt gij bij het laatſte naageſlacht. Het leest uwen naam geduurig met nieuwe verrukking, als den naam van een' der weldoeners van het menſchelijk geſlacht. Nog immers tot op deezen dag is het graf van VIRGILIUS, ſchoon misſchien eene twijfelachtige ſchaduw deszelfs echtheid bedekke, een heiligdom voor den reiziger, en de laauwren die daarop groeijen, brengen de vreemdelingen als heiligdommen der oudheid mede... Wat gevoelen onze vaderlandſche zielen, wanneer wij de naamen van eenen DE GROOT, eenen BOERHAVE, eenen VONDEL, eenen VAN KAMPEN, en zo veele anderen in de kerken op hunne lijkbusſchen, of in de bladeren der geſchiedenis leezen. En zou ik u hier vergee-

geeten, edel uitvinder van de Drukkunst, LAURENS KOSTER! gij, die ſchoon toevallig in de uitvinding, door uwen ſchranderen geest, een licht hebt doen opgaan, over alle volkeren van den aardbodem. — Maar, helaas! dat dit licht zo dikwerf door de heerschzucht, door de laagheid, door de ondeugd misbruikt is; dan, wie zal de Zonne lasteren, omdat haare uitvloeiſels ſomtijds ongeſteldheden in de natuur veroorzaaken. —

Godlijke Kunst, in de ſchaduwen van dit bosch uitgevonden, waarom is aan uwen uitvindér, in het midden van dit bosch, geen ſtandbeeld opgericht — of waarom wordt 'er in dit land geen tempel der eere, voor de waare weldoeners van het menschlijk geſlacht gevonden, waarin niet de beu-

 len,

len, de onderdrukkers, de vernielers van het menschdom, maar de kunstenaars, verlichters en weldoeners van het menschlijk geſlacht, in eeuwige eer gehouden worden. Die tempel zou een kerk ter bevordering van Genie, van Kunsten en Volksgeluk zijn. Zij hebben hunne medemenſchen verlicht, zij hebben hun welgedaan, door de lasten des broozen leevens te verlichten, door hun het leeven te veraangenaamen. En, ziedaar het toppunt der eere, waarna het alleen de verſtandige past te ſtreeven, en het toppunt, dat het maar zeldzaam aan den deugdzaamen mislukken zal te bereiken.

Ziedaar den man van moed, die zich alle gevaaren getroost, om de onſchuld of de onnozelheid te redden.

Met den moed van eenen God,
Met de kragt van een Leeuw,
Weêrſtaat hij de barning
Van ſtormende gevaaren,
Die geleerd heeft op God
En zich - zelv' te vertrouwen.

Een bloedroode blikſemſtraal
Verheldert in den nacht
Den glimlach der grootheid.
Voorbij ſnorrende kogels,
In het heetst van den ſtrijd,
Acht hij klett'rende hagel.

Bij 't geloei van den afgrond,
Bij het golven der aard,
Aanſchouwt hij de deining
Van gebergten en daalen.
Daar treedt hij ter redding
Tusſchen ſchuddende wanden.

't Vluchtte alles, den zuigeling
In de wag'lende wieg
Vergat zelf de moeder —
Met dien zuig'ling in de armen,
Stapt die Held het huis uit,
Straks een prooij der verwoesting.

ô! Verdient zulk een man geen eeuwige eer, verdient hij niet, dat zijne naam met onuitwischbaare gouden letters op eene der pilaaren in den tempel der Eer wordt opgetekend... Jaa! Maar eene zodanige vergoding is zelfs voor zulken overtollig — de naamen van WOLTEMAALES, van de NAEREBOUTS, van BOUSSARDS, van LEOPOLDS zullen blijven leeven, leeven zo als een eerlijk man wenschen zou, dat zijn naam bij het nageslacht overblijft, in de harten hunner landgenooten, in de harten van het

ge:

geheel menschdom. Eenmaal aan een volk, dat menschlijk gevoel bezit, hunne daaden en hunne naamen te melden, is genoegzaam om hunne onſterflijkheid te verzekeren. Maar het toppunt der waare Eer is gevaarlijk en op dien top zelfs, hebben de nijd en laster menigwerf met den grootſten voorſpoed van haare zijde, de flitzen der kwaadaartigheid geſchooten. Lang ſtaat de braave man pal, voor de begrimmingen van het kwaadaartig lot... Lang reeds vielen de beuzelachtige aantijgingen van een omgekogt of aangehitst gemeen van zijnen naam af, even als het ſchuim der verbolgen zee van eene ſteile rots, met de wegſtuivende golf nederzijpelt, maar de zee kan egter zo hoog gaan, dat de rots eenige oogenblikken geheel voor het oog verborgen blijft;

zo ook kan de zee der partijſchappen, en volkswoelingen de grootſte verdienſten voor eenige oogenblikken bedekken, en die maakt zich dan de haat ten nutte, om het zo lang benijde voorwerp uit den weg te ruimen of te ſlachten. ô Mijn Vaderland! leeverden uwe geſchiedboeken geene voorbeelden van zulke onſtuimigheden op, maar helaas! hoe veele vlekken van die ſoort kunt gij niet optellen, optellen in eeuwen, waarin gij de barbaarschheid behoorde ontwasſen te zijn geweest; doch nimmer gaat de zon der waare Eer geheel onder, en wanneer het dierbaar vaderland eenen waardigen voorſtander derven moet, rijst een kreet ten hemel, wiens naagalm, even als die van eenen langrollenden en geduurig ſtuitenden donderſlag het nageſlacht nog in de ooren klinkt.

De

De Man , die , in zich zelven groot ,
    Zijn eige waarde voelt ,
Zich boven vleijerij verheft ,
    Geen zwaai van 't noodlot ducht ,
Staat pal tot zelfs in 't oogenblik ,
    Waarin een' felle slag
Van 't wrevel noodlot hem verplet.
    Groot midden in zijn' val ,
Bewondert hem zijn vijand zelf ,
    En siddert bij zijn val.
Het riet dat naar den wind zich wendt ,
    En zelfs voor Zephijrs trilt ,
Wordt door geen stormgeweld verplet ;
    De storm grimt Ceders aan.
Een Ceder op de steile rots
    Stondt eeuwen , eeuwen pal ,
De stormen braken op zijn' top ,
    Het gloènde blikſemvuur

Vloot

Vloot langs zijn' ſtam, ſints eeuwen, af,
    Onſchendbaar voor het vuur.
Daar breekt een heir van winden los,
    Een wolk, vol blikſemgloed,
Schiet op zijn' top, — de Ceder ſchudt, —
    De trotſche Ceder kraakt,
Al kraakend ſtort de Ceder neêr.
    Hem volgt in zijnen val
De rots, waarop hij eeuwen ſtondt —
    En ploft met hem in zee.
Al 't weg geſchoolen herdersvolk,
    Schiet zijne ſtulpen uit.
Zij voelen hoe het aardrijk beeft
    Bij dien geduchten val.
Zij zien elkander zwijgend aan;
    Tot dat een grijsaard ſpreekt:
» Daar viel de Ceder, eeuwen lang
    » Der Herd'ren liefde en vreugd.

» Met

» Met hem... Hier breekt hij ſnikkend af.
En ieder ſchreit met hem.

Zo valt, zo valt de Groote Man,
Als 't Noodlot hem verplet,
Zo viel, ô Neêrland! op 't ſchavot
Uw grijze Barneveld.

Want de waare Eer verbindt zich aan de ſchitterende glanſen van den throon, noch ſchuwt de ſombere ſchaduwen van het ſchavot. Zij is de gezellin der bekwaamheden, — en de hartvriendin der deugd.

Verwerven wij ons dan de lauweren, die de waare Eer aanbiedt, niet door die lauweren naijverig te bejaagen, maar door het aanwenden onzer voortreffelijkſte eigenſchappen, waar door zij van zelf

op

op onze kruinen zullen nederdaalen, en dat wij, bij het ſtil genot van de genoegens, die uit weldoen voortvloeijen, bezeſſen, dat voor den mensch geen grooter, geen ſtreelender Eer is, dan het gevoel van een gerust hart — en bij dat hart, de goedkeuring van het heilig Opperweezen.

Bij den uitgeever deezes zijn mede te bekomen en dit jaar uitgegeeven.

JOHN ADAMS, antwoord aan T. PAINE, gr. 8vo. . . *f* :- 8-:

De Mislukte Schaaking, Tooneelſpel, gr. 8vo. *f* : - 5 - 8
gr. pap. *f* :- 12--

A. LOOSJES, PZ. ter gedachtenis van M. NIEUWENHUIJZEN, gr. 8vo. *f* :- 4-:

W. ROBERTSON, Geſchiedk. Onderzoek over den Koophandel der Indiën, gr. 8vo. *f* 3 - : -

VAN MARUM, Bedenkingen en Waarnbetr. drenkelingen, met pl. gr. 8vo. *f* 1- :-:

MERCIER, het jaar 2440 een droom, 2de deel gr. 8vo. . . *f* 2- 4-:

Portrait van den Eerw. Heer AGE WIJNALDA door W. HENDRIX, gegr. door J. DE WIT. . . . *f* 1-1-0:

Bijvoegſel op GRABENERS Brieven, gr. 8vo. . . . *f* :- 6-

De Roode Roos (een ſpreekwoord.) *f* : - 5 - 8
gr. pap. *f* : - 10 -:

TOWNSEND, Reize door Spanje, IIIde Dl. 1ſte Stuk. . . . *f* 1 - 12 -:

KABINET VAN MODE EN SMAAK, Vde deel met pl. . . *f* 4- 16-:

J. MORES, Dagverhaal, ſtaande zijn verblijf in Frankrijk, van Aug. tot December deezes jaars, 1ſte Stuk. . *f* 1- :-:

Afbeelding van den Tempel te Parijs. *f* : - 8 -:

Lijst van de Leden der Nationale Conventie, met hunne ſtemming, over den dood des Konings. . . *f* :- 8:-:

Bij-

Bijbelsche Tafreelen, 1ste Aflevering, met
4 pl. . . . . . *f* :- 9 :- :
gr. pap. *f* :- 12 -:

Portrait van M NIEUWENHUIJZEN, *Med. Doctor* . . *f* :- 16 -:
——————— proefdruk. . *f* 1 - :-:

Atlas van Frankrijk, Kaart, aflevering No. 2.
met de beschrijving. . *f* :- 8 :- :

Bij gemelden zijn ter persse de vertaalingen van

Veit Webers, Sage der Vorzeit.
CHRISTIANI, vervolg op MILLOT, het 2de deel.
VOGELS Handboek voor jonge Artsen 2de stuk.

Van deeze en de voorgaande

BESPIEGELING,

Zijn eenige weinige Exemplaaren met afgezette Plaaten, te bekomen à *f* 1 : 5 - : het Stuk.

De volgende BESPIEGELING, zal met een Gezigt in de Spanjaards Laan vercierd zijn.